

Research article

Factors associated with Alcoholic Consumption Behaviors among Secondary School Students in Khon Kaen Province

Tepthai Chotchai

Lecturer, Sirindhorn College of
Public Health,
Khon Kaen Province

Abstract

This cross-sectional analytical research was to identify alcoholic beverage consumption behaviors and factors associated with alcoholic beverage consumption behaviors among 720 secondary school students in Khon Kaen Province. Data were collected by a questionnaire and analyzed using descriptive statistics to examine the prevalence, behavioral patterns and inferential statistics, multiple logistic regressions to identify factors related to alcoholic beverage consumption behaviors.

Results revealed that 43.89% of the students have been drinking alcohol. The earliest age of starting alcohol consumption was 10 years. Only six of significantly associated factors remained in the final adjusted-model using stepwise method. The factors were consisted of no closed-friends (ORadj=14.94; 95% CI=2.27-98.28), poor family relation (ORadj=8.18; 95% CI=2.99-22.33), poor attitude on alcohol consumption behaviors (ORadj=7.96; 95% CI=3.93-13.39), tobacco used (ORadj=5.83; 95% CI=3.72-9.14), poor knowledge toward alcohol use (ORadj=5.34; 95% CI=1.65-17.32) ↓, and no after class activities with friends (ORadj=2.68; 95% CI=1.67-4.31) ↓, respectively.

Corresponding author:

Tepthai Chotchai

E-mail: tepthaichot@hotmail.com

Received date: 27 February 2019

Revised date: 7 May 2019

Accepted date: 7 June 2019

Key Words: factors; alcoholic consumption behaviors;
secondary school students

บทความวิจัย (Research article)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดขอนแก่น

เทพไทย โชติชัย

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 720 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลความชุกและพฤติกรรมการดื่มด้วยสถิติพรรณนา และหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโลจิสติก

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเคยดื่มและยังคงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 43.89 อายุน้อยที่สุดที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 10 ปี ในโมเดลสุดท้ายของการวิเคราะห์พบ 6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ การไม่มีเพื่อนสนิท ($OR_{adj}=14.94$; 95% CI=2.27-98.28) ความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับต่ำ ($OR_{adj}=8.18$; 95% CI=2.99-22.33) ทัศนคติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ถูกต้อง ($OR_{adj}=7.96$; 95% CI=3.93-13.39) การสูบบุหรี่ ($OR_{adj}=5.83$; 95% CI=3.72-9.14) ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับต่ำ ($OR_{adj}=5.34$; 95% CI=1.65-17.32) และการไม่มีกิจกรรมกับเพื่อนๆ หลังเลิกเรียน ($OR_{adj}=2.68$; 95% CI=1.67-4.31) ตามลำดับ

ผู้รับผิดชอบบทความ:

เทพไทย โชติชัย

อีเมลล์: tepthaichot@hotmail.com

วันที่ได้รับต้นฉบับ: 27 กุมภาพันธ์ 2562

วันที่แก้ไขบทความ: 7 พฤษภาคม 2562

วันตอบรับบทความ: 7 พฤษภาคม 2562

คำสำคัญ: ปัจจัย; พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์;
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

บทนำ

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในสังคมไทยที่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากการสำรวจที่ผ่านมาพบวัยรุ่นกลุ่มนี้มีดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ 40 ซึ่งสูงกว่ารายงานขององค์การอนามัยโลกที่พบร้อยละ 25¹ ความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มขึ้นรายงานว่าเป็นผลมาจากหลาย ๆ ปัจจัย จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีค่าดัชนีความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์ระดับจังหวัดอยู่ในระดับสูง (ค่าดัชนีของความเสี่ยง 0.55 ขึ้นไป) เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2550 จังหวัดขอนแก่น พบว่าเด็กและเยาวชน อายุ 13-15 ปี มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 21.9 และเมื่อจำแนกพฤติกรรมการดื่มตามสัดส่วน พบมีผู้ดื่มประจำร้อยละ 32.2 และผู้ดื่มเป็นบางครั้ง ร้อยละ 16.2 โดยพบว่ามีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของนักดื่มหน้าใหม่หรือวัยรุ่น นักดื่มที่อายุน้อยมีมากถึง 2 แสนคนในแต่ละปี² และจากการสำรวจในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่นชายที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีการรวมกลุ่มกันดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับกลุ่มเพื่อน โดยมีการเก็บเงินเพื่อใช้ในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วัยรุ่นชายบางกลุ่มมีพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะสุราสี่เป็นประจำเกือบทุกวัน และมีผลกระทบที่ตามมา คือวัยรุ่นมีพฤติกรรมความรุนแรงหลังได้ดื่ม³ เช่น การทะเลาะวิวาท การช่มชื่น การลักขโมย อุบัติเหตุ การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร นับว่าเป็นสัญญาณเตือนถึงปัญหาของสังคมไทยในอนาคต

จะเห็นว่าปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นปัญหาที่มีความรุนแรง ดังข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าจะมีการศึกษาค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งมีอยู่จำกัด และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จำเป็นต้องศึกษาหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและควบคุมพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนี้ต่อไป รวมทั้งป้องกันผลกระทบต่อนักเรียนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์และวิธีการ

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 720 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดประชากรในโรงเรียนที่สุ่มได้ คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรเพื่อประมาณค่าสัดส่วน สำหรับกรณีทราบขนาดประชากร ดังนี้⁴

$$n = \frac{NZ^2 pq}{Nd^2 + Z^2 pq}$$

โดยที่ N= ขนาดประชากร (จำนวน 5,711 คน)⁵

n= ขนาดตัวอย่าง

d = ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า เท่ากับ 3.4% หรือ 0.034

p = สัดส่วนของตัวอย่างซึ่งเป็นตัวประมาณค่าสัดส่วนประชากรเท่ากับ 0.554 และ

$$q = 1 - p^6$$

z = ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางการแจกแจงปกติมาตรฐาน ซึ่งขึ้นกับระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด ในการศึกษาที่กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ดังนั้นจึงเท่ากับ 1.96

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{(5,711)(1.96)^2 (0.554)(1 - 0.554)}{(5,711)(0.034)^2 + (1.96)^2 (0.554)(1 - 0.554)} \approx 720$$

จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาคือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียน 2,500 คนขึ้นไป) ขนาดใหญ่ (นักเรียน 1,500-2,499 คน) ขนาดกลาง (นักเรียน 500-1,499 คน) และขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 499คน) จากนั้นเพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่าที่คำนวณได้จากสูตรจึงใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลากแบบไม่คืนที่ได้โรงเรียนที่เป็นเป้าหมายในการเก็บข้อมูลในระยะนี้ แยกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 1 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 1 โรงเรียน และขนาดเล็ก 1 โรงเรียน รวมจำนวน 4 โรงเรียน และสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลากแบบไม่คืนที่เลือกโรงเรียนประถมศึกษาอีก 1 แห่งที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมโรงเรียนที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 5 โรงเรียน (ตาราง 1) จากนั้นในแต่ละโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบเพื่อให้ได้นักเรียนที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนตัวอย่างครบตามที่คำนวณไว้

ตาราง 1 จำนวนขนาดตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตามสัดส่วนของประชากร

ประเภท/ขนาดโรงเรียน	ชื่อโรงเรียน (ชื่อสมมติ)	จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่าง(คน)							
		ม.1		ม.2		ม.3		รวม	
		N	n	N	n	N	n	N	n
ประถมศึกษา : โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	ก	30	7	48	11	52	12	130	30
มัธยมศึกษาขนาดเล็ก	ข	50	11	86	19	50	11	186	41
มัธยมศึกษาขนาดกลาง	ค	97	22	97	22	90	20	284	64
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่	ง	347	78	316	71	324	72	987	221
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	จ	523	116	564	125	549	123	1636	364
รวม		1,047	234	1,111	248	1,065	238	3223	720

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบ ประกอบด้วยข้อความแบบปลายเปิดและปลายปิด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน ภาวะสุขภาพ การพักอาศัย เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนต่อวัน ลำดับที่เกิดในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวลักษณะที่พักอาศัย อาชีพหลักของครอบครัว การอยู่ด้วยกันของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และการตั้งเป้าหมายในชีวิต

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบด้วยข้อความปลายเปิดและปลายปิด ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อายุเมื่อเริ่มดื่ม เหตุผลที่ดื่ม ประเภทของเครื่องดื่มที่ชอบ บุคคลที่ร่วมดื่มด้วย โอกาสในการดื่ม ผู้ที่ซื้อให้ดื่ม ที่มาของเครื่องดื่ม ค่าใช้จ่ายอย่างต่ำ ภาชนะที่ใช้ดื่ม ความยากง่ายในการดื่ม สถานที่ดื่ม การมีคนในครอบครัวดื่ม จำนวนคนในครอบครัวที่ดื่ม ความบ่อยในการดื่ม การสูบบุหรี่ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบด้วยข้อความที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความเชื่อในบรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน การรับรู้ความสามารถตนเองในการป้องกันการดื่ม สภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบอย่างต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เทศกาลขนบธรรมเนียม ประเพณี และความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อได้เครื่องมือที่มีคุณภาพเหมาะสมแล้วจึงนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่นที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลด้านข้อเท็จจริง (fact) มาปรับปรุงในด้านการใช้ภาษา ความสละสลวย ความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ตอบ สำหรับข้อความจากส่วนที่ 3 นอกจากการปรับปรุงเหมือนส่วนที่ 1 และ 2 แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson: KR-20) ส่วนประเด็นอื่นๆผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งพบว่าได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.663- 0.947 รวมทั้งการปรับปรุงข้อความทั้งในด้านการใช้ภาษาด้วย จนได้ฉบับที่สมบูรณ์ที่สุด แล้วจึงจัดทำสำเนาเอกสาร

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนโดยพบปะพูดคุยแนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้บริหาร ครูประจำชั้น หรือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนในโรงเรียน เพื่อกำหนดวัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ ตามวัน เวลาที่นัดหมายไว้ในช่วงเดือน กรกฎาคม 2560 โดยผู้วิจัยได้แนะนำตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้นักเรียน ทราบ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามให้ละเอียดจนเข้าใจดีก่อนที่นักเรียนจะลงมือตอบ

4. เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแต่ละฉบับ

5. เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้บริหาร ครูประจำชั้น บุคลากรใน โรงเรียนและนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบแล้วนำมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

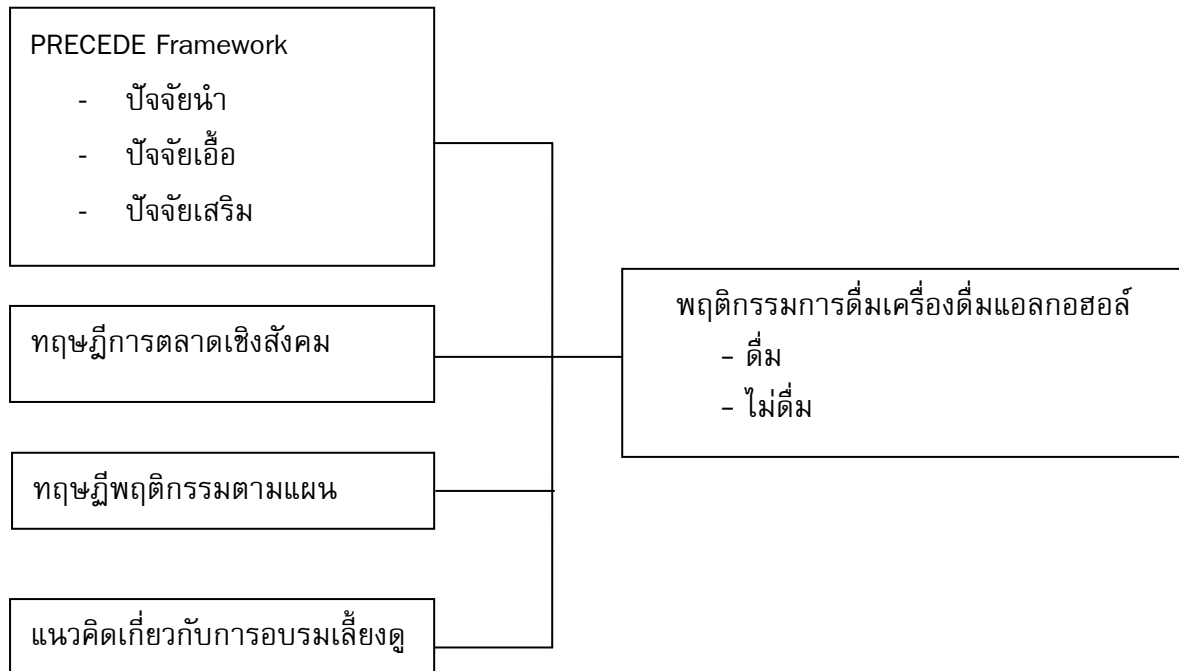
1. ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์และ นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และ ค่าสูงสุด

2. การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์วิเคราะห์ โดยใช้สถิติ Multiple Logistic regression

และงานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เลขที่ HE 611016

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมสุขภาพ (PRECEDE Framework) ตามกรอบของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม ปัจจัยนำ เป็นปัจจัยที่อยู่กับตัวบุคคล คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความเชื่อ ส่วนปัจจัย เอื้อเป็นการศึกษาถึงสภาพการที่ก่อหรือเป็นอุปสรรคที่เอื้อต่อการเกิดพฤติกรรม ส่วนปัจจัยเสริมเป็น ปัจจัยที่เกิดจากอิทธิพลภายนอก สังคมภายนอก อิทธิพลสื่อ ทฤษฎีการตลาดเชิงสังคมที่ว่าด้วยตัวแปร ต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่ม ได้แก่ ราคา การประชาสัมพันธ์และการตลาด เป็นต้น และทฤษฎี พฤติกรรมตามแผน ที่กล่าวถึงความรู้ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะคิด เกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อน การรับรู้ถึงอำนาจ ในการควบคุมตนเองในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งล้วนแต่ เป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 58.3 เปรียบเทียบกับร้อยละ 41.67) อายุเฉลี่ย 13.60 ปี (S.D.=0.59) ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.4 และร้อยละ 33.06 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ร้อยละ 80.56 ระบุว่าตนเองมีสุขภาพแข็งแรงดี บุคคลที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบันเป็นบิดาและ/หรือมารดา ร้อยละ 48.33 ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสมในปีการศึกษาที่ผ่านมาเฉลี่ย 3.06 (S.D.=0.42) และจำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียนเฉลี่ย 49 บาท (S.D.=20.93) ส่วนใหญ่ไม่ใช่บุตรคนแรกของครอบครัว ร้อยละ 82.22 ทั้งนี้จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.18 คน (S.D.=1.02) ลักษณะที่พักอาศัยเป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 71.94 ส่วนใหญ่แล้วรายได้หลักของครอบครัวได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 64.44 โดยมีอยู่เพียงร้อยละ 35.00 ที่บิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน และรายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 15.56 ซึ่งพบว่ามียูร้อยละ 16.94 ที่ไม่ได้มีการตั้งเป้าหมายในชีวิต เช่น การเรียนต่อหรือการทำงาน

ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่าดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 43.89 และไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 56.11 โดยในกลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่จะดื่มหลายๆครั้ง ร้อยละ 65.82 และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 61.39 เปรียบเทียบกับร้อยละ 38.61)

ในกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 316 คน พบว่าส่วนใหญ่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุ 12 ปี ร้อยละ 35.44 อายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มดื่ม 11.41 ปี (S.D.=1.17) อายุต่ำสุดและสูงสุดเมื่อเริ่มดื่มคือ 10 และ 14 ปีตามลำดับ โดยสาเหตุที่ดื่มครั้งแรกส่วนใหญ่เป็นเพราะอยากลอง มากถึงร้อยละ 65.82 รองลงมาคือเพื่อนชวนและคนในครอบครัวชักชวน ร้อยละ 22.78 และ 21.52

ตามลำดับ ซึ่งส่วนมากจะดื่มไวน์คูลเลอร์ และเบียร์ ร้อยละ 82.28 และ 57.59 ตามลำดับ โดยดื่มกับเพื่อนมากที่สุด ร้อยละ 75.95 ดื่มในวันที่สอเบเสร็จร้อยละ 60.13 รองลงมาดื่มในงานวันเกิด ร้อยละ 50.00 สำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มาโดยการออกเงินซื้อกันเอง ร้อยละ 79.11 โดยส่วนใหญ่หาซื้อจากร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 66.46 และร้านชำในหมู่บ้าน ร้อยละ 48.73 ค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่จะมากกว่า 50 บาท ร้อยละ 80.38 โดยค่าเฉลี่ยต่อครั้งอยู่ที่ 67.97 บาท (S.D.=20.32) ต่ำสุด 35 บาทและสูงสุด 150 บาท ในการดื่มแต่ละครั้งจะดื่มเฉลี่ย 1.68 แก้ว/กระป๋อง/ขวดเล็ก (S.D.=0.47) ซึ่งประชาชนที่ดื่มส่วนใหญ่จะเป็นแก้วกลมสั้นหรือแก้วกระบอกสั้น (235 ซีซี) ร้อยละ 34.18 และสถานที่ในการดื่มบ่อยครั้งที่สุดส่วนใหญ่คือที่ร้านอาหารหรือร้านค้า ร้อยละ 60.76 รองลงมาได้แก่ หอพัก ร้อยละ 20.89 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วในกลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้จะมีคนในครอบครัวที่ดื่มด้วย ร้อยละ 69.62 เฉลี่ย 2.27 คน (S.D.=0.67) โดยส่วนใหญ่จะเป็นบิดา ร้อยละ 73.64 ทั้งนี้ในรอบเดือนที่ผ่านมากลุ่มนี้จะดื่มไม่เกินเดือนละครั้ง ร้อยละ 76.58

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวด้วยสถิติ Multiple Logistic regression พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ การสูบบุหรี่ การทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ในแต่ละสัปดาห์ จำนวนเพื่อนสนิท ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะคิดต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ สภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูจากคนในครอบครัว (ตาราง 2)

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มฯ : การวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ดื่ม (%)	Crude OR	Adjusted OR	95%CI for adjusted OR	p-value
การสูบบุหรี่						
- สูบ	204	77.45	7.78	5.83	3.72 to 9.14	<0.001
- ไม่สูบ	516	30.62	1.00	1.00		
การทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ในแต่ละสัปดาห์						
- ไม่ได้ทำกิจกรรม	532	48.49	2.11	2.68	1.67 to 4.31	<0.001
- ทำ 4 ครั้งขึ้นไป	188	30.85	1.00	1.00		
จำนวนเพื่อนสนิท						<0.001
- ไม่มี	14	85.71	22.94	14.94	2.27 to 98.28	0.005
- มี 1 คน	322	56.52	4.97	4.55	2.65 to 7.81	<0.001
- มี 2 คน	220	40.00	2.54	1.78	1.01 to 3.16	0.046
- มี 3 คนขึ้นไป	164	20.73	1.00	1.00		
ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์						
- ระดับต่ำ	116	64.66	2.21	5.34	1.65 to 17.32	0.005
- ระดับปานกลาง	562	39.50	0.79	0.10	0.03 to 0.28	<0.001
- ระดับสูง	42	45.24	1.00	1.00		

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มฯ : การวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ดื่ม (%)	Crude OR	Adjusted OR	95%CI for adjusted OR	p-value
ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่ม						
แอลกอฮอล์						
- ระดับต่ำ	438	55.94	3.58	7.26	3.93 to 13.39	<0.001
- ระดับปานกลาง	156	24.36	0.91	0.12	0.04 to 0.39	0.001
- ระดับสูง	126	26.19	1.00	1.00		
สภาพแวดล้อมและ การอบรมเลี้ยงดู จากคนในครอบครัว						
- ระดับต่ำ	42	71.43	6.96	8.18	2.99 to 22.33	<0.001
- ระดับปานกลาง	572	45.10	2.29	2.89	1.61 to 5.19	<0.001
- ระดับสูง	106	26.42	1.00	1.00		

บทวิจารณ์

คนที่ไม่มีเพื่อนสนิทเลยจะมีความเสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็น 15 เท่าของผู้ที่มีเพื่อนสนิท ซึ่งเพื่อนสนิทนั้นเป็นเพื่อนที่ดี ที่รู้จัก ชักชวนกันทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง เช่นเดียวกับปัจจัยการสูบบุหรี่ พบว่า คนที่สูบบุหรี่จะมีความเสี่ยงต่อการดื่มสูงเป็น 5.58 เท่าของคนที่ไม่สูบบุหรี่ และปัจจัยการที่วัยรุ่นไม่มีการทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนที่โรงเรียน พบว่าเสี่ยงต่อการดื่มสูงเป็น 2.68 เท่าของคนที่มีกิจกรรมทำร่วมกับเพื่อนเสมอๆ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้บ่งชี้ว่าวัยรุ่นคนดังกล่าวเป็นคนที่มีความเสี่ยงต่อการแยกตัวเพียงลำพัง ไม่มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งเสี่ยงที่จะดื่มแอลกอฮอล์ได้^{7,8} ด้วยเหตุนี้เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงอาจจะมีโอกาสดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากขึ้น⁹ ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ คุณากร ปาปะชา¹⁰ เนื่องจากการมีเพื่อนสนิทที่รู้จัก จะสามารถเป็นที่ปรึกษาเมื่อยามทุกข์ ยามสุขได้ ทำให้วัยรุ่นมีกิจกรรมกับเพื่อนมากขึ้น ไม่พุ้งซ่าน เพื่อนๆในกลุ่มยอมรับ โอกาสในการเข้าหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงน้อยลง

วัยรุ่นที่ครอบครัวมีปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว จะเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็น 8.18 เท่าของคนที่มีสมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งอธิบายได้ว่าการที่สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ไม่ดีอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มีกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนที่โรงเรียนน้อยกว่าปกติและอาจเป็นคนที่ขาดหรือไม่มีมนุษยสัมพันธ์ด้วย¹¹ ซึ่งปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัวนี้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูจากคนในครอบครัว ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างสมวัย เนื่องจากครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่นและส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม เพราะการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรงเหมาะสมตามวัย

ต้องอาศัยเวลา ไม่สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็กได้ในระยะเวลานั้นๆ บิดามารดาผู้ปกครอง จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่สมวัย

คนที่มีความรู้ในระดับดี จะมีโอกาสเสี่ยงต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็น 5.34 เท่าของผู้ที่มีความรู้ในระดับดี โดยจะพบว่ามีบางงานที่ศึกษาแล้วพบว่ามีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ดีจะเสี่ยงต่อการดื่มเป็น 3.68 เท่า¹² ซึ่งใกล้เคียงกับบางการศึกษาด้วย¹³

จากการศึกษาที่ผ่านมาในต่างประเทศ เช่น การศึกษาในประเทศออสเตรเลีย แสดงให้เห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับทัศนคติ¹⁴ ซึ่งผลการศึกษานี้พบว่าสอดคล้องกับบางการศึกษา¹⁵ สำหรับเหตุผลที่มีความรู้และทัศนคติที่ดี แต่ยังไม่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และที่สำคัญอายุที่เริ่มดื่มมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากส่วนหนึ่งคิดว่าเป็นการเข้าสังคม และสังสรรค์ อยากทดลอง เพื่อนชวน และค่านิยมทางสังคม และปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ทำให้ติดเสมอไป เพราะฉะนั้นแม้ว่าจะมีความรู้และมีทัศนคติที่ดี แต่ทำให้ยังคงมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ นอกจากนั้นยังพบว่าสิ่งกระตุ้นที่ทำให้ยังดื่มอยู่คือ ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ตามวิถีชีวิต จารีตประเพณี ที่เสริมหรือเอื้อหนุนให้เกิดพฤติกรรม เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบต่างๆ ในพิธีกรรมของชาวบ้านทั้งที่เกี่ยวกับลัทธิ วัฒนธรรม ศาสนา ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้ยังมีนักดื่มหน้าใหม่ที่เป็นวัยรุ่นและมีอายุที่เริ่มต้นในการดื่มน้อยลงด้วย แต่ถ้าพิจารณาด้านจารีตประเพณี ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะทำให้ชุมชนมีความสามัคคี มีความสุขทางจิตใจ และเป็นการรวมใจของคนในชุมชน¹⁶

สรุป

จากงานวิจัยพบว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย คือ อายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มดื่ม 11.41 ปี (SD.=1.17) โดยอายุที่เริ่มดื่ม 10 ปี ซึ่งทำให้เด็กกลุ่มนี้มีความเสี่ยงของพฤติกรรมด้านสุขภาพได้ มีโอกาสการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือการไม่ได้ป้องกันก่อนมีเพศสัมพันธ์ ไม่ได้ตั้งใจที่จะมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นได้

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีมากถึง ร้อยละ 43.89 ซึ่งมีแนวโน้มของจำนวนนักดื่มหน้าใหม่มากขึ้นด้วย ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหานี้ต่อไป โดยในการศึกษานี้แสดงให้เห็นแนวโน้มการเริ่มดื่มในอายุที่น้อยลง และมีแนวโน้มของจำนวนผู้ที่ดื่มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับในกลุ่มอายุที่เริ่มดื่ม 10 ปีนั้น เป็นกลุ่มที่กำลังเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ยังขาดวุฒิภาวะ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ขาดความรู้ในเรื่องผลกระทบต่อสุขภาพในอนาคต เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และถ้ามีการดื่มจนเกิดการติดตั้งแต่อายุน้อย ย่อมส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ เนื่องจากเด็กคืออนาคตของชาติ หากอนาคตของประเทศชาติดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น ย่อมจะมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว หากไม่ได้รับการแก้ไข นับว่าเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงมากในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนกลุ่มนี้ว่ามีอยู่ในสัดส่วนที่สูงรวมทั้งพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่ม

แอลกอฮอล์ในนักเรียนกลุ่มนี้ ได้แก่ การสูบบุหรี่ การทำกิจกรรมกับเพื่อนๆในแต่ละสัปดาห์ จำนวนเพื่อนสนิท ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทักษะคิดต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดูจากคนในครอบครัว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเป็นข้อมูลสำคัญที่จะใช้เป็นแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ตรงตามสภาพการณ์จริงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและพัฒนาแนวทางในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่นที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณกลุ่มศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.**รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รายจังหวัด**.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักกิจการองค์การทหารผ่านศึก; 2556.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.**บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การสำรวจพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ.2557**. กลุ่มสถิติประชากรและสังคม สำนักสถิติเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์สำนักกิจการองค์การทหารผ่านศึก; 2557.
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **รายงานสถิติประชากรและเคหะ**. [ออนไลน์] 2559 [อ้างเมื่อ 12 พฤศจิกายน พ.ศ.2559] จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>.
4. Cochran, W.G. **Sampling Techniques**. 3rd ed. New York : John Wiley and Sons Inc; 1977.
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **สารสนเทศทางการศึกษา**. [ออนไลน์] 2556 [อ้างเมื่อ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2559] จาก [http:// School%20Information%20System%20%20.html](http://School%20Information%20System%20%20.html).
6. ชฎิล สมรภูมิ. **ปัจจัยเชิงสาเหตุและแนวทางการป้องกันพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา; 2544.
7. Hussong AM, Curran PJ, Moffitt TE, Caspi A., Carrig MM. Substance abuse hinders desistance in young adults' antisocial behavior. **Dev Psychopathol**2008;16:1029-46.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

8. Feldstein S., Miller W. Substance use and risk-taking among adolescents. *J Ment Health* 2006;15:633-43.
9. Nualnong W., Paul RW, Andrew D., Anthony HW. The influence of protective and riskfactors in individual, peer and school domain on Thai adolescents' alcohol and illicit drug use: A survey. *Addict Behav* 2014;39:1447-51.
10. คุณากร ปาปะชา. พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในตำบลแคน อำเภอบ้านป่าสัก จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.
11. Joanna M., Anna K., Dorota Z., Anna D., Kamil W. External evaluation of the school and academic achievements in relation to alcohol drinking and delinquent behaviours among secondary school students. *Alcoholism & Drug Addiction*. 2016;29(3):183-208.
12. Rosie G., Andy R. *Young people's alcohol consumption and its relationship to other outcomes and behavior*, 2010, Research report DFE-RR005, Department for Education, National Centre for Social Research, UK. [cited 2016 Nov 6]. Available from: www.gov.uk/government/publications/young-peoples-alcohol-consumption-and-its-relationship-to-other-outcomes-and-behaviour.
13. Agatha K., Paul B. *Qualitative Research in Uganda on Knowledge, Attitudes and Practices Concerning Alcohol*, 2016. Research report, Uganda. [cited 2016 Nov 6]. Available from: www.k4health.org/sites/default/files/Alcohol%20Study%20Report%20FINAL%20March%2013th.pdf
14. Stephens AN, Bishop CA, Liu S, Fitzharris M. Monash Alcohol consumption patterns and attitudes toward drink-drive behaviours and road safety enforcement strategies. *Accid Anal Prev*;98(2):241-51.
15. นพดล กมลกลาง. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*; 2555;7(4):156-162.
16. อานนท์ อาภาภิรม. *สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์; 2525.